

UANET, UKRAIŃSKIE SŁOWNICTWO INFORMATYCZNE
– FAKT CZY MELODIA PRZYSZŁOŚCI?
ROZWAŻANIA JEZYKOZNAWCY

Przemysław Jóźwikiewicz

Uniwersytet Wrocławski

Streszczenie. W artykule omówiono początki ukraińskiego Internetu, przedstawiono dane dotyczące jego wykorzystania przez ukraińskich użytkowników, a także obecności języka ukraińskiego w ukraińskich zasobach sieciowych. Zaprezentowano również wybrane ukraińskie słownictwo informatyczne występujące na stronach międzynarodowych korporacji informatycznych oraz m.in. ukraińskich stronach sklepów komputerowych.

Słowa kluczowe: język ukraiński, ukraińskie zasoby internetowe, słownictwo informatyczne

УАнет, УкрНет, УкрМережа – za pomocą tych terminów najczęściej określa się dziś ukraińskojęzyczne zasoby sieciowe, a więc przede wszystkim ukraińskojęzyczne strony WWW, również serwisy pocztowe, serwery FTP czy sieci lokalne. Myliłby się jednak ten, kto zechciałby wymienione sfery sieciowego bytu automatycznie wiązać z ukraińskim identyfikatorem sieciowym – domeną *.ua*. *УАнет* to przestrzeń ponad domenami, albowiem ukraińskojęzyczne zasoby sieciowe umiejscowione mogą być w dowolnej domenie, na dowolnym serwerze. Analogicznie do tej sytuacji, w domenie *.ua* funkcjonują strony wyświetlane w innych językach, przede wszystkim jednak są to witryny rosyjskojęzyczne.

Nakreślona sytuacja nie jest jednak rezultatem swoistej sieciowej kurtuazji czy dziełem przypadku. Trzeba wyraźnie zaznaczyć, że ukraińska platforma sieciowa zdominowana jest przez język rosyjski, co ma również bezpośredni wpływ na rozwój i funkcjonowanie ukraińskiego słownictwa informatycznego. Na taki stan rzeczy złożyło się wiele czynników, które pokrótce w niniejszym artykule omówiono.

Początków ukraińskiej myśli informatycznej należy doszukiwać się już w połowie XX w., kiedy w ZSRR (a głównie w ośrodkach ukraińskich) powstawały pierwsze elektroniczne maszyny liczące EOM. W oparciu o doświadczenia zdobywane przy ich projektowaniu, konstruowaniu i produkcji dynamicznie rozwijać zaczęła się nauka, której podwaliny położono w wielu instytucjach Akademii Nauk Ukrainy i licznych ośrodkach akademickich. Biorąc pod

uwagę potencjał ukraińskiej nauki w latach 1960–1980, a więc w okresie gdy pracami nad maszynami liczącymi kierował m.in. Wiktor Hłuszkow, warto zastanowić się nad stroną językową opracowywanych projektów. Czy i w jakim stopniu wykorzystywane wówczas słownictwo znalazło odbicie we współczesnej ukraińskiej terminologii informatycznej? Jeśliby założyć, że wszelkie projekty badawcze prowadzone w ośrodkach ukraińskich opierały się na ukraińskojęzycznej platformie komunikacji, mielibyśmy dziś najprawdopodobniej do czynienia z bogatym, pełnym stricte ukraińskich pojęć, podsystemem leksykalnym, składającym się z rodzimych nazw odzwierciedlających realia jednej z najmłodszych dziedzin nauki. Dlaczego tak jednak nie jest? Dlaczego we wspomnianym okresie, kiedy konstruowano zaawansowane pod względem technicznym i technologicznym maszyny liczące, nie utworzyły się zręby ukraińskiej leksyki informatycznej, lecz powstały jedynie jej namiastki? Dlaczego dziś ukraińskie słownictwo informatyczne jest tak „rozchwiane”, a jego rozwój nie przebiega w taki sposób jak gdzie indziej?

By odpowiedzieć na tak zadane pytania, należy wziąć pod uwagę uwarunkowania polityczne, językowe i zwyczajowe tamtego okresu. Faktem niezaprzeczalnym jest, że językiem polityki, nauki, administracji na terytorium całego ZSRR, a więc także i Ukraińskiej SRR, był język rosyjski. W znakomitej większości był to także język uczonych, konstruktorów i kadry ośrodków naukowo-produkcyjnych. Prace przywoływanego już ojca ukraińskiej, i nie tylko ukraińskiej, informatyki W. Hłuszkowa, zaliczane w poczet bestsellerów naukowych, pisane były po rosyjsku, podobnie jak i artykuły w periodykach Instytutu Cybernetyki UAN – „Кибернетика”, „Автоматика”, „Управляющие системы и машины”¹. Jak w tak niesprzyjających dla języka ukraińskiego warunkach tworzyć się mogą podstawy nowego podsystemu językowego? Okazuje się, że jest to do pewnego stopnia możliwe. Dowodem tego mogą być ukraińskie słowniki terminologii informatycznej² wydawane od początku lat 90., wydana w 1973 r. dwutomowa *Енциклопедія кібернетики*³ czy dość liczne publikacje z dziedziny IT datowane również na ostatnią dekadę XX w.

¹ Zob. Глушков В.М., *Синтез цифровых автоматов*, Москва 1962; Глушков В.М., *Введение в теорию самосовершенствующихся систем*, Киев 1962; Глушков В. М., *Введение в кибернетику*, Киев 1964; Глушков В.М., *Основы безбумажной информатики*, Москва 1987 i in.

² Zob. artykuł Józwickiewicz P., *Źródła leksykograficzne a ukraińskie słownictwo informatyczne*, „Slavica Wratislaviensia”, w druku.

³ *Енциклопедія кібернетики* [*Енциклопедія кібернетики* в 2 т., за ред. В.М. Глушкова, Київ, 1973] została napisana przez grono naukowców pracujących pod kierunkiem W. Hłuszkowa. Jak zauważa L. Filuk, do momentu odzyskania przez Ukrainę niepodległości było to faktycznie jedyne źródło, w którym znalazły się terminy z dziedziny informatyki w języku ukraińskim, takie jak np.: *алгоритмічна мова, алфавітно-цифровий друкувальний пристрій, база даних, бібліотека стандартних підпрограм, макрокоманда, машинно-орієнтована мова, операційна система, програма (обчислювальної машини), програмування, час звернення до пам'ятовуєчого*

Na ten sam okres, a więc początek lat 90., przypada geneza ukraińskiego Internetu. Datowanie może być jeszcze dokładniejsze, a wiąże się z faktem podłączenia się do sieci Jurija Jankowskiego z naukowego Centrum Technologii Programowania. Wydarzenie to miało miejsce 19 grudnia 1990 r. Pierwsze lata funkcjonowania Ukrainy w sieci określić można mianem „rozwoju pełzającego”. W ostatnim dziesięcioleciu minionego wieku stworzono domenę *.ua* (1 grudnia 1992 r.), uruchomiono domeny publiczne *com.ua*, *gov.ua*, *net.ua* (1995 r.), przeprowadzono również szereg konferencji poświęconych sytuacji ukraińskiego segmentu Internetu. W 2002 r. istniało ponad 100 tys. domen zarejestrowanych w ponad 50 domenach publicznych, a z Internetu korzystało ok. 5,5% mieszkańców Ukrainy.

Dziś na Ukrainie z Internetu stale korzysta ok. 15 mln użytkowników⁴, zaś łączy szerokopasmowe wykorzystuje niemal 5,5 mln internautów⁵.

Przytoczone dane dotyczące wykorzystania Internetu (zob. przyp. nr 5) stawiają Ukrainę względem innych państw w bardzo dobrej pozycji (znaczny wzrost liczby użytkowników w stosunku do poprzedniego kwartału, roku itd.). Sytuacja ta nie wygląda jednak już tak optymistycznie, jeśli za kryterium do analizy przyjąć język, w którym wyświetlane są poszczególne witryny, czy język komunikacji pomiędzy ukraińskimi użytkownikami sieci.

Wstępem do rozważań dotyczących kwestii języka ukraińskiego w sieci niech będzie ranking dotyczący najpopularniejszej encyklopedii w wirtualnym świecie – Wikipedii. Według danych portalu⁶, w ostatnim kwartale 2010 r. z terytorium Ukrainy strony Wikipedii w języku rosyjskim przeglądało aż 67,4% internautów, w języku angielskim – 15,1%, a w języku ukraińskim – jedynie 15% użytkowników.

Dane te dają pewne pojęcie na temat tego, jak dziś przedstawia się ukraiński Internet, kto i w jakim języku umieszcza w nim treści, wreszcie kto jest ich odbiorcą.

Jak zatem pod względem językowym rysuje się struktura stron internetowych w domenie *.ua*?

Dla potrzeb niniejszego artykułu przejrano ok. 4 tysięcy witryn w domenie *.ua* poświęconych informatyce. Jedynie na ok. 200 z nich komunikacja z internautami odbywała się z wykorzystaniem języka ukraińskiego, co wskazuje na to, iż język ukraiński gości na mniej więcej 5% tego typu stron. Podobnie rysuje się sytuacja w ukraińskiej blogosferze. Według corocznych raportów opracowywanych przez pion odpowiedzialny za strefę blogów kompanii Yan-

пристрою і ін. [Філюк Л.М., *Основні етапи формування української терміносистеми інформатики*, „Культура народів Причорномор'я”, № 82, Т. 2., 2006, 202–204].

⁴ <http://watcher.com.ua/2012/05/18/v-ukrayini-16-2-mln-postiynih-korystuvachiv-internetu-prezentatsiya/> (dostęp 25.09.2012 r.).

⁵ <http://www.wirtualnemedi.pl/artykul/ponad-600-mln-subskrybentow-szerokopasmowego-internetu-5-8-mln-w-polsce> (dostęp 25.09.2012 r.).

⁶ <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D1%96%D0%BA%D1%96%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D1%96%D1%8F> (dostęp 25.09.2012 r.).

dex, a publikowanych m.in. na stronach *watcher.com.ua*⁷ oraz *blogoreader.org.ua*⁸, ukraińska blogosfera w 2011 r. liczyła 1,1 mln blogów; blogów ukraińskojęzycznych było jedynie ok. 80 tys. (co stanowi 7,2% ogółu blogów; wliczane są tu również blogi nieaktywne). Najwięcej blogów przypadało na Kijów, w stolicy Ukrainy było również najwięcej blogów ukraińskojęzycznych⁹.

Potwierdzeniem znaczącej roli, jaką odgrywa język rosyjski wśród ukraińskich użytkowników, niech będzie ranking¹⁰ najpopularniejszych stron odwiedzanych przez Ukraińców w lipcu 2012 r. W pierwszej piątce uplasowały się serwisy *google* (*google.com.ua*, *google.com*, *google.ru*), *vkontakte* (*vkontakte.ru*, *vk.com*), *mail.ru*, *yandex.ru* oraz *odnoklassniki.ru*.

Jednak, aby przekonać się dokładnie o tym, jaka jest rzeczywista struktura językowa ukraińskiego Internetu, należałoby przeprowadzić odrębną i bardzo żmudną serię badań. Trzeba również pamiętać, iż ze względu na to, że Internet jest strukturą bardzo dynamiczną, te same badania powtórzone nawet po niedługim czasie mogą dać nieco odmienne rezultaty. Jest to niewątpliwie materiał na kolejny artykuł.

Terminologia informatyczna – czy też szerzej słownictwo informatyczne – poza słownikami, publikacjami z dziedziny IT, poza programami komputerowymi funkcjonuje także w trzecim „wymiarze” – Internecie.

To elektroniczne medium to współczesna agora, na której rozmawia się o wszystkim, to źródło niewyobrażalnej wiedzy o świecie dostępne dziś niemal wszędzie, wreszcie to miejsce, w którym bez przeszkód rozwija się terminologia informatyczna, a fora poświęcone zagadnieniom związanym z najnowocześniejszymi technologiami tętnią życiem i należą do najprężniej się rozwijających.

By w natłoku ukraińskich stron WWW odnaleźć te poświęcone informatyce należało zawęzić pole poszukiwań do kilku rodzajów witryn.

Źródłem najnowszego, najbardziej aktualnego pod względem obowiązujących technologii słownictwa w dziedzinie informatyki wydają się być witryny sklepów oferujących produkty komputerowe, jak również strony firm związanych z produkcją informatyczną oraz wszelkiego rodzaju strony związane z informatyką – strony czasopism, uczelni, autorskie witryny informatyków i pasjonatów informatyki, strony poświęcone grom komputerowym itp.

⁷ <http://watcher.com.ua/2011/11/19/v-ukrayini-1-1-mln-bloheriv-doslidzhennya-yandeksa-msbf/> (dostęp 21.03.2012 r.).

⁸ <http://blogoreader.org.ua/2011/12/15/ukrainian-blogosphere-2011/> (dostęp 21.03.2012 r.).

⁹ Blog jest „bytem” dość specyficznym. Jego wyraźne ukierunkowanie na możliwie szerokie grono odbiorców niejednokrotnie determinuje język, w którym jest on pisany. Używanie języka rosyjskiego przez ukraińskich blogerów niewątpliwie zwiększa szanse na dotarcie do jak największej liczby czytelników. Jednak czy jest to wytłumaczenie dla tak nagminnego wykorzystywania go na ukraińskich blogach? Idąc tym torem, musielibyśmy założyć, iż np. Polacy powinni pisać swe blogi po angielsku, a mieszkańcy Ułan Bator preferować winni język mandaryński zamiast języka mongolskiego.

¹⁰ <http://ain.ua/2012/08/10/92909> (dostęp 25.09.2012 r.).

Niektóre światowe koncerny zajmujące się produkcją na rynki IT stworzyły ukraińskie wersje swych stron internetowych, co jest niewątpliwie przejawem nie tyle poprawności politycznej, co raczej powiększającym się ukraińskim rynkiem zbytu sprzętu i oprogramowania. Swe ukraińskie warianty mają więc strony takich firm, jak Microsoft, Intel, Lenovo, Sony, D-Link¹¹, Eset¹² czy Adobe.

Z uwagi na to, że strony domowe poszczególnych firm w wariacie ukraińskim tworzone przez nie same powinny być najpewniejszym źródłem terminów z dziedziny IT, właśnie do nich należy zwrócić się w pierwszej kolejności podczas poszukiwań materiału badawczego.

Poniżej zaprezentowano kilka ukraińskojęzycznych stron korporacji działających m.in. na polu IT wraz z przykładami terminów ze sfery informatyki, które na tychże stronach funkcjonują (stan na dzień 15.02.2012 r.).

a) Adobe¹³ – strona Adobe Systems, jak przystało na spółkę znaną z projektowania szerokiego wachlarza produktów wykorzystywanych w sferze grafiki komputerowej, jest świetnie rozwiązana pod względem wizualnym. Niemniej dobrze prezentuje się także ukraińskojęzyczna warstwa witryny. Czytelne i proste menu przenosi użytkownika na kolejne podstrony w języku ukraińskim oraz angielskim, na których obecne jest słownictwo typu *PDF-портфоліо, базова навігація, веб-дизайн, випробувальні версії програм, влади файли, встановлення програми, головна сторінка підтримки, документ-контейнер, завантажити файл, Інтернет-магазин, майстер дій, міждоменний доступ* i in.

b) Canon¹⁴ – japońska firma specjalizująca się w produkcji sprzętu fotograficznego oferuje również szeroką gamę sprzętu do drukowania i kopiowania. Na stronach firmy prócz terminologii z dziedziny optyki dominuje słownictwo związane z budową, funkcjonowaniem i wykorzystaniem drukarek, skanerów, ploterów, urządzeń wielofunkcyjnych, projektorów, np.: *IT-адміністратор, USB-пристрій, автоматичне сканування, беззучний режим, високошвидкісний інтерфейс, високовидкісний порт, додаткова пам'ять, драйвер принтера, інтуїтивний інтерфейс, інфрачервоний порт, лазерний принтер, мережева інтеграція, планшетний модуль сканування, портативний принтер* i in.

c) Lenovo¹⁵ – jest po HP drugim co do wielkości producentem komputerów osobistych na świecie. Strona chińskiej firmy w swej ukraińskiej odsłonie proponuje użytkownikom intuicyjny interfejs oraz dość dobrą ukrainizację tekstów, wśród których występują terminy odnoszące się głównie do notebooków: *водонепроникна клавіатура, дискретна графіка, діагональ дисплея, мобільний бродбэнд, мультисенсорний екран, ноутбук, оперативна пам'ять, операційна система, оптичний привід, полісенсорна панель, порти вводу-виводу,*

¹¹ <http://www.dlink.ru/ua/> (dostęp 15.02.2012 r.).

¹² <http://eset.ua/> (dostęp 15.02.2012 r.).

¹³ <http://www.adobe.com/ua/> (dostęp 25.09.2012 r.).

¹⁴ <http://www.canon.ua/> (dostęp 25.09.2012 r.).

¹⁵ <http://www.lenovo.com/ua/ua/index.html> (dostęp 25.09.2012 r.).

пристрій зчитування карт пам'яті, частота процесора, широкоекранний дисплей і in.

d) Microsoft¹⁶ – witryna jednej z największych firm branży IT na świecie zajmującej się głównie produkcją systemów operacyjnych oraz pakietów biurowych pod względem językowym prezentuje się dość przyzwoicie. Menu główne prowadzi do poszczególnych produktów (*Знайомство з Windows; Продукти*), sklepu internetowego (*Магазин*), działu pobierań plików (*Завантаження*) oraz pomocy (*Довідка та інструкції*). Podobne kategorie, choć ujęte bardziej szczegółowo, znajdują się na dole strony. Centrum witryny zajmują banery kierujące użytkownika do poszczególnych produktów. Zarówno na stronie głównej, jak i na podstronach natknąć się można na cały zbiór pojęć z zakresu IT, np.: *антивірусна програма, батьківський контроль, брандмауер, браузер, веб-сайт, всесвітня павутина, домашні мережі, домашня група, домашня сторінка, доступ до файлів, електронна пошта, ігрова платформа, IT-фахівець, майстер підключення до інтернету, медіапрогравач, медіацентр, панель завдань, потокове передавання медіаданих, резервне копіювання файлів, список безпроводових мереж, сторінка завантажень, технологія мультимедіа, тло робочого стола, центр пакетів оновлень, чат і in.*

e) Sony¹⁷ – ukraińska strona internetowa japońskiego giganta w dziedzinie elektroniki oferuje dostęp do całej gamy produktów firmy – telewizorów, aparatów fotograficznych, systemów audio, telefonów oraz notebooków i akcesoriów komputerowych. Z wielką dbałością zatroszczono się o językową¹⁸ warstwę projektu. Słownictwo informatyczne funkcjonuje głównie w dwóch działach: *Комп'ютерна техніка* oraz *Пам'ять, диски, елементи живлення*. W opisach poszczególnych produktów, a więc przede wszystkim notebooków serii *VAIО*, podzespołów oraz akcesoriów do nich, jak też nośników pamięci napotkać można terminy typu: *FSB-шина процесора, веб-підтримка, висувний з'єднувач, графічний процесор, ефективні пікселі, захисний блок, зчитування, кеш-пам'ять, кодек, максимальна швидкість передачі даних, місткість жорсткого диску, набір мікросхем, принцип „клацай та вставляй”, світлодіодний індикатор, сенсорний настільний комп'ютер, система „натискай, під'єднуй та обмінюйся”, центральний процесор, швидкодія пам'яті і in.*

¹⁶ <http://windows.microsoft.com/uk-UA/windows/home> (dostęp 25.09.2012 r.).

¹⁷ <http://www.sony.ua/section/golovna-storinka> (dostęp 25.09.2012 r.).

¹⁸ Na stronie japońskiego producenta obecny jest nawet minisłownik objaśniający pewne skróty i terminy w języku angielskim i ukraińskim występujące w artykułach, opisach i specyfikacjach poszczególnych produktów: http://www.sony.ua/glossary/ShowGlossary.action?site=odw_uk_UA§ions=Glossary§iontype=Search. Przykładowe hasło: **VGA** (Video Graphics Array, „логічна матрица відеографіки”) – це режим роботи дисплея, представлений у 1987 компанією IBM. Він пропонував вибір між 16-кольоровою палітрою з розподільчою здатністю 640 × 480 пікселів або 256-кольоровою палітрою з розподільчою здатністю 320 × 200 пікселів.

Ukraińskie witryny wielu znaczących producentów sprzętu komputerowego, takich jak Acer¹⁹, HP²⁰, Gigabyte²¹, MSI²², Benq²³, Dell²⁴ czy Asus²⁵ całkowicie lub niemalże w całości są stronami rosyjskojęzycznymi.

Podobny dualizm językowy dotyczy nie tylko stron internetowych światowych firm zajmujących się produkcją sprzętu i oprogramowania, ale również stron ukraińskich sklepów komputerowych, które obok wykazów oferowanych produktów zamieszczają także ich opisy i specyfikacje. Jednakże tu odsetek stron ukraińskojęzycznych jest zdecydowanie mniejszy. Ta dysproporcja jest bardzo widoczna, a by się o tym przekonać, wystarczy wejść na jakikolwiek spis²⁶ linków odsyłających do sklepów – większość to strony rosyjskojęzyczne w domenie .ua.

Wśród ukraińskojęzycznych internetowych sklepów komputerowych wymienić należy m.in. Крез²⁷, Комплекс²⁸, Німфа²⁹, Дефіс³⁰, Клік³¹, A1Market³² i in.³³.

W poszczególnych kategoriach produktów umieszczane są nazwy producentów, nazwy modeli, specjalistyczne dane, parametry itp., a w obrębie danego modelu widnieją niejednokrotnie opisy konkretnego podzespołu, jego cechy charakterystyczne, które to informacje są nieocenionym materiałem do badań nad ukraińskim słownictwem informatycznym.

Na stronach internetowych sklepów komputerowych mnóstwo jest terminów z zakresu budowy i funkcjonowania komputerów stacjonarnych, notebooków oraz podzespołów do tychże. Większość stron głównych sklepów zajmujących się sprzedażą wyłącznie produktów IT ma klasyczny wygląd przypisywany do tego rodzaju przedsięwzięć, ale najważniejszą jest z reguły kolumna z lewej strony ekranu z wykazem grup produktów: *комп'ютери, ноутбуки, комплектуючі, програмне забезпечення, антивірусні програми, мультимедія, монітори, блоки безперебійного живлення, нетбуки, мережеве Wi-Fi, цифрові носії*. W każdej z wymienionych kategorii obecne są terminy, których egzystencja nierozdzielnie

¹⁹ <http://www.acer.ua/ac/ru/UA/content/home> (dostęp 25.09.2012 r.).

²⁰ <http://www8.hp.com/ua/ru/home.html> (dostęp 25.09.2012 r.).

²¹ <http://www.gigabyte.ua/?f=g> (dostęp 25.09.2012 r.).

²² <http://ua.msi.com/> (dostęp 25.09.2012 r.).

²³ <http://benq.com.ua/> (dostęp 25.09.2012 r.).

²⁴ <http://www1.euro.dell.com/content/default.aspx?c=ua&l=ru&s=gen&~ck=cr> (dostęp 25.09.2012 r.).

²⁵ <http://www.asus.ua/> (dostęp 25.09.2012 r.).

²⁶ <http://www.uaportal.com/ukr/Tech/Computers/Componentry/> (dostęp 25.09.2012 r.).

²⁷ <http://www.krez.lviv.ua/komputer.html> (dostęp 25.09.2012 r.).

²⁸ <http://www.complex.lviv.ua/> (dostęp 25.09.2012 r.).

²⁹ <http://www.nimpha.com.ua/> (dostęp 25.09.2012 r.).

³⁰ <http://defis.lviv.ua/> (dostęp 25.09.2012 r.).

³¹ <http://www.klik.ua/> (dostęp 25.09.2012 r.).

³² <http://a1market.com.ua/> (dostęp 25.09.2012 r.).

³³ <http://www.format.if.ua/shop.html>, <http://bomba.co.ua/>, <http://infomincer.net/>, <http://gigabyte.ucoz.ua/>, <http://laptoppreview.org.ua/>, <http://www.poseidon.lviv.ua/>, <http://www.vint.if.ua/>, <http://kv-ua.net/>, <http://www.diawest.com/>, <http://www.notebook.lviv.ua/> i in. (dostęp 25.09.2012 r.).

związana jest ze światem IT, np.: *USB Flash накопичувач, Wi-Fi адаптер, Wi-Fi точка доступу, антивірус, архіватор, багатофункціональний принтер, вентилятор для процесора, відеокарта, вінчестер, геймпад, графічний пакет, двоядерний процесор, картридер, лазерна друкарка, материнська плата, мережевий комутатор, оптичний дисківід, поштова програма, процесор, системний блок, струменева друкарка* i in.

Nie ulega wątpliwości, że ukraińskojęzyczne witryny tego typu przyczyniają się do popularyzacji analizowanego słownictwa, jego modyfikowania, a co za tym idzie mają swój udział w jego asymilowaniu się i wtapianiu się w struktury języka ogólnego.

Trzecim typem stron internetowych, na których częściej niż gdzie indziej gości słownictwo informatyczne, są różnego rodzaju witryny poświęcone informatyce czy z informatyką związane.

W pierwszej kolejności należy wspomnieć o internetowych wersjach czasopism o tematyce komputerowej. Niestety, dostępne dziś na Ukrainie czasopisma „papierowe” to wyłącznie wydania rosyjskojęzyczne, podobnie zresztą jak ich wersje on-line. Choć adresy internetowe niektórych z nich występują w domenie .ua³⁴, to jednak treści zawarte na tych stronach wyświetlane są po rosyjsku. Nie należy także zapominać o czasopismach stricte rosyjskich, które również są ogólnodostępne, podobnie jak ich wydania internetowe³⁵. Sytuacja taka niewątpliwie nie sprzyja konstytuowaniu się ukraińskiego słownictwa informatycznego. Słownictwo dostępne jedynie w sieci, osiągalne w każdej chwili nabiera jednak swoistej „siły”, gdy pojawi się na papierze. W tym przypadku o sytuacji takiej nie może być mowy.

Nieco lepiej kształtuje się sytuacja innego typu stron internetowych. Wśród witryn, na których zetknąć się można ze słownictwem informatycznym, szczególną uwagę należy zwrócić na strony autorów, producentów i dystrybutorów oprogramowania i sprzętu³⁶, portale z informacjami ze świata IT i Internetu³⁷,

³⁴ „Шпиль” <http://shpil.com.ua/>, „Домашний ПК” <http://dpc.itc.ua/>, „Компьютерное обозрение” <http://ko.com.ua/>, „Chip” <http://chip.com.ua/>, „Компьютер” <http://comput.com.ua/>, „Мой компьютер” <http://www.mycomputer.ua/>, „Сети и телекоммуникации” <http://www.seti-ua.com/>. Inne portale poświęcone ogólnej tematyce komputerowej w domenie .ua po rosyjsku: „Компьютеры и программы” <http://www.cpp.com.ua/>, „Mobile PC” <http://www.mobilepc.com.ua/>, „Hi-Tech” <http://ht.ua/>, „Цифра” <http://cifra.com.ua/>, „ITC online” <http://itc.ua/>, „Сети и бизнес” <http://www.sib.com.ua/> (dostęp 25.09.2012 r.).

³⁵ „Хакер” <http://www.haker.ru/>, „Linux format” <http://www.linuxformat.ru/>, „Upgrade” <http://www.upweek.ru/>, „Железо” <http://www.xard.ru/>, „PC Magazine” <http://www.pcmag.ru/>, „Компьютер билд” <http://www.computerbild.ru/> (dostęp 25.09.2012 r.).

³⁶ <http://www.winsoft.kiev.ua/>, <http://www.trident.com.ua/uk>, <http://www.visicom.ua/>, <http://soft.km.ua/>, <http://soffline.kiev.ua/main/ua/>, http://www.infoplus.kiev.ua/index_ukr.php, <http://www.ventafax.com.ua/>, <http://www.ukrsklad.com/ua/home.html>, <http://www.sfund.kiev.ua/indexukr.htm>, <http://ajour.kharkov.ua/> i in.

witryny poświęcone grom³⁸, programom, a zwłaszcza kwestii ich ukrainizacji³⁹, portale dla informatyków⁴⁰, strony z dokumentacją IT i poradniki⁴¹, strony firm zajmujących się doradztwem, naprawą i serwisowaniem sprzętu IT⁴². Słownictwo informatyczne obecne jest także na witrynach operatorów sieci komputerowych i firm hostingowych⁴³, witrynach firm zajmujących się projektowaniem stron internetowych⁴⁴, stronach z grami on-line⁴⁵, jak również na prywatnych stronach nauczycieli informatyki⁴⁶ czy stronach instytutów informatycznych uczelni wyższych⁴⁷. Nie należy tu także zapominać o witrynach księgarń oferu-

³⁷ <http://it.ridne.net/>, <http://docs.linux.org.ua/>, <http://www.easycom.com.ua/?lang=ukr>, <http://ukrfaq.narod.ru/>, <http://www.newhardware.com.ua/>, <http://informservic.at.ua/>, <http://microchipinf.com.ua/> i in. (dostęp 25.09.2012 r.).

³⁸ <http://all-gta.org.ua/>, <http://igromania.if.ua/>, <http://graphua.chat.ru/index.html>, <http://igroport.narod.ru/>, <http://fansitecossacks.narod.ru/>, <http://ukrgames.at.ua/>, <http://evribiont.org/>, <http://www.gamau.net/>, <http://mafclub.at.ua/>, http://gamespro.org.ua/games_for_pc/mmorpg-onlayn-gri/ i in. (dostęp 25.09.2012 r.).

³⁹ <http://programy.com.ua/ua/>, <http://fonts.org.ua/>, <http://bagato.at.ua/>, <http://www.ukrlo-cal.info/>, <http://biblprog.org.ua/ua/>, <http://www.prog.com.ua/>, <http://www.ukrainian-mega-shara.net/>, <http://best-free-soft.at.ua/>, <http://artalbum.org.ua/>, <http://chemax.com.ua/>, <http://www.share.net.ua/> i in. (dostęp 25.09.2012 r.).

⁴⁰ <http://www.rozrobka.com/>, <http://distributed.org.ua/index.php?newlang=ua>, <http://www.ua-admin.com/>, <http://slezenko.com/>, <http://www.pv-ukraine.narod.ru/> i in. (dostęp 25.09.2012 r.).

⁴¹ <http://blaze.com.ua/?computers=437>, <http://laptopreview.org.ua/>, <http://www.photo-fank.rv.ua/>, http://www.gayev-shubina.narod.ru/main_ukr.htm, <http://commerce.at.ua/>, <http://www.lsoft-ukrbiz.net/>, <http://west-ua.fatal.ru/>, <http://craftimage.com.ua/> i in. (dostęp 25.09.2012 r.).

⁴² <http://www.horayetsky.lviv.ua/>, <http://sint.if.ua/>, <http://www.dopomoga.net/page-2>, <http://flagman.lviv.ua/>, <http://sct.lviv.ua/>, <http://dopomoga.lviv.ua/>, <http://www.itts.com-ua/ua/main.php>, <http://stpg.in.ua/>, <http://webbutterfly.com.ua/remont.html>, <http://www.ms-vice.rv.ua/>, <http://www.itgbalance.com.ua/about>, <http://www.es-te.com.ua/>, <http://www.feod.lviv-ua/>, <http://barva.ua/ua/>, <http://aysvel.com.ua/> i in. (dostęp 25.09.2012 r.).

⁴³ <http://maxnet.ua/uk/>, <http://www.vinnitsa.com/nukewin>, <http://www.as.com.ua/>, <http://game.kiev.ua/>, <http://www.cenitec.com/>, <http://register.ua/>, <http://www.webkuznia.com/?L=1> i in. (dostęp 25.09.2012 r.).

⁴⁴ <http://snooper.in.ua/>, <http://www.brend-a.com/>, <http://www.wst.com.ua/>, <http://uac.kiev.ua/>, <http://e-design.com.ua/>, <http://mavik.com.ua/>, <http://3z.com.ua/>, <http://www.mstarproject.com.ua/>, <http://www.webex.com.ua/>, <http://yarega.com/>, <http://div-art.com/>, <http://www.brutka.com.ua/> i in. (dostęp 25.09.2012 r.).

⁴⁵ <http://ozi-physicsgames.com.ua/>, <http://www.play-play.com.ua/ukr/>, <http://game.port4me.net.ua/>, <http://games.online.ua/ukr/>, <http://freeplayonlinegame.com.ua/arkady.htm>, <http://puppo.com.ua/>, <http://www.playtime.co.ua/ua/>, <http://www.123chase.com/uk/>, <http://contekstic.at.ua/> i in. (dostęp 25.09.2012 r.).

⁴⁶ <http://www.leykina.com/>, <http://www.svit-pk.cptol.vn.ua/>, <http://uchitel-kovshun.ucoz.net/>, http://mo-inform-polt.ucoz.ua/news/majster_klas_uchitelja_informatiki/2012-02-12-54, <http://www.pctiketrin.blogspot.com/>, <http://infomanija.at.ua/>, <http://oksvag.blox.ua/html> i in. (dostęp 25.09.2012 r.).

⁴⁷ Києво-Могилянська академія http://www.ukma.kiev.ua/ua/faculties/fac_inf/informatics/pub/index.php, Національний технічний університет України „Київський політехнічний інститут” <http://fiot.kpi.ua/>, Київський національний університет імені Тараса Шевченка <http://www.unicyb.kiev.ua/ua/>, Донецький національний технічний університет <http://suiai.edu.ua/>, Донецький державний університет <http://www.math.donnu.edu.ua/UK/>, Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя <http://www.tntu.edu.ua/?l=uk&p=structure/faculties/fkt>

jących literaturę techniczną⁴⁸. Bardzo często w opisach poszczególnych publikacji napotkać można terminologię z dziedziny IT. Podobnie jest z nieco innym gatunkiem publikacji – blogami. Szczególnie bogate w terminy informatyczne są zapiski informatyków oraz nauczycieli informatyki⁴⁹.

Różnorodność stron internetowych, których warstwa tekstowa wzbogacona jest o elementy słownictwa informatycznego, świadczy o jego ciągłym, jednak wciąż dość powolnym rozprzestrzenianiu się w obszarze świata wirtualnego. Niepokojący jest fakt, iż liczba ukraińskojęzycznych stron zawierających ten rodzaj słownictwa jest wciąż tak niewielka w stosunku do analogicznych witryn w języku rosyjskim. Nie jest to jednak kwestia stron li tylko związanych z informatyką, lecz problem o wiele głębszy, problem całych ukraińskich zasobów sieciowych.

Stan ukraińskiego segmentu Internetu dalece odbiega od standardów obowiązujących w krajach europejskich. Głównym problemem pozostaje tu nie kwestia informatyzacji ukraińskiego społeczeństwa, lecz problem języka, za pośrednictwem którego ukraińskie witryny internetowe komunikują się ze swoimi odbiorcami. Stan ten jest poniekąd konsekwencją zapisów Ustawy o językach w Ukraińskiej SRR⁵⁰ (z 28.10.1989 r.). W artykule 31 ustawy (*Мова інформатики*) czytamy:

В Українській РСР інформатика здійснюється на основі української та російської мов. Комп'ютери, які використовуються в роботі державних, партійних, громадських органів, науково-дослідних, конструкторських установ, засобів зв'язку, у сфері торгівлі, обліку, постачання, в закладах освіти й культури, повинні забезпечувати можливість працювати з україномовними і російськомовними текстами.

Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара <http://www.dnu.dp.ua/view/ffeks>, Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу <http://ksm.nung.edu.ua/>, Львівський національний університет імені Івана Франка <http://blues.lnu.edu.ua/ami/> i in. (dostęp 25.09.2012 r.).

⁴⁸ <http://vlp.com.ua/periodicals/bulletins>, <http://aspekt-edu.kiev.ua/>, <http://www.hyade.com.ua/>, http://www.bak.lviv.ua/index.php?option=com_content&task=category§ionid=1&id=4&Itemid=8, <http://www.hlynsky.lviv.ua/index.php?mn=2>, <http://slovo.kiev.ua/ukr/books/rubr/Informatics/>, <http://vlp.com.ua/rubrics/it>, <http://www.bhv.kiev.ua/books/catalog.php>, <http://book.osnova.com.ua/books/27>, <http://www.geneza.ua/index.php?cat=17>, <http://shkolyar.com.ua/g/1/t/11/>, <http://libra.in.ua/category/2/125/173>, <http://caravela.kiev.ua/menus/view/159/>, <http://www.bao-book.com/books/list/cat/6>, http://www.bohdan-books.com/catalog/cat_383_1/, <http://cul.com.ua/catalogue.html?page=3&cat=12&order=name>, <http://publish-ukma.kiev.ua/index.php?cat=10> i in. (dostęp 25.09.2012 r.).

⁴⁹ <http://apple.blog.net.ua/>, <http://blog.ost.kiev.ua/>, <http://andruha.ipsys.net/>, http://urok-i.blogspot.com/2011/04/blog-post_04.html, <http://platon.moyblog.net/>, <http://www.ifedu.tk/blogs>, <http://natalya-bataeva.blogspot.com/>, <http://informashka.blox.ua/html>, <http://odarchuk.org/category/informatika>, <http://www.blogger-index.com/1532785->, <http://informatikam.blox.ua/html>, <http://djes.blog-net.ua/zvit-provedennya-vidkrytoho-uroku/>, <http://informatyka179.blox.ua/2009/12/Bazova-konfiguratsiya-personalnogo-kompyutera.html> i in. (dostęp 25.09.2012 r.).

⁵⁰ Закон Української Радянської Соціалістичної Республіки. Про мови в Українській РСР, <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/8312-11> (dostęp 12.05.2012 r.).

Nieco inną kwestią, jednakże o niemałym znaczeniu dla rozwoju ukraińskiego Internetu, pozostaje np. fakt, iż wiele firm hostingowych, przedstawicielstw światowych koncernów z dziedziny IT, wydawnictw z branży komputerowej itd. miało i nadal ma swe siedziby w Rosji.

Jak podkreśla Serhij Czemerkin⁵¹, gros ukraińskich internautów przypada na większe ośrodki miejskie, które w przeważającej części „rozmawiają” po rosyjsku. Według autora, ponad 55% użytkowników sieci mieszka w rosyjskojęzycznym Kijowie, a ok. 30% skupia się w pozostałych, również w większości rosyjskojęzycznych (poza Lwowem) ośrodkach – Doniecku, Odessie, Zaporozżu, Charkowie i Dniepropietrowsku. Wobec powyższego nie może dziwić także i fakt, że językiem większości projektów internetowych pozostaje język rosyjski. Potwierdzają to spostrzeżenia dotyczące profilu językowego witryn poświęconych informatyce, zarówno projektów komercyjnych (strony firm informatycznych, sklepów komputerowych itd.), jak i stron nieukierunkowanych biznesowo.

Wobec zaprezentowanych faktów, pomimo rozwijającej się ukraińskiej sfery IT, jak również coraz bogatszego ukraińskiego słownictwa informatycznego, UAnet, przynajmniej na płaszczyźnie języka, pozostaje bytem do pewnego stopnia zagrożonym. Jeśli w najbliższych latach sytuacja nie ulegnie zmianie, język ukraiński w domenie *.ua* będzie spotykany jeszcze rzadziej. Nie wróży to dobrze jego przyszłości, zważywszy na to, iż Internet i cyfryzacja współczesnego świata wkraczają dziś na obszary, które jeszcze do niedawna funkcjonowały li tylko w „realu”.

LITERATURA

Глушков В.М., *Синтез цифровых автоматов*, Москва 1962.

Глушков В.М., *Введение в теорию самосовершенствующихся систем*, Киев 1962.

Глушков В.М., *Введение в кибернетику*, Киев 1964.

Глушков В.М., *Основы безбумажной информатики*, Москва 1987.

Енциклопедія кібернетики в 2 т., за ред. В.М. Глушкова, Київ 1973.

Філюк Л.М., *Основні етапи формування української терміносистеми інформатики*, „Культура народів Причорномор'я”, № 82, т. 2, Симферополь 2006, с. 202–204.

Чемеркін С., *Українська мова в Інтернеті: позамовні та внутрішньоструктурні процеси*, Київ 2009, с. 11–15.

⁵¹ С. Чемеркін, *Українська мова в Інтернеті: позамовні та внутрішньоструктурні процеси*, Київ 2009, с. 11–15.

UANET – UKRAINIAN IT VOCABULARY – A MATTER OF FACT
OR THE DISTANT FUTURE? LINGUISTIC DELIBERATIONS

Summary. The article discusses the origins of the Ukrainian Internet, presents data on its use by Ukrainian users and the presence of the Ukrainian language in the Ukrainian network resources; also presents selected Ukrainian computer terminology appearing on the websites of international computer corporations as well as on the Ukrainian websites of the computer stores.

Key words: the Ukrainian language, Ukrainian Internet resources, computer terminology